

Edukacja dla pracy

Postaw na przyszłość

Jak pomóc rozwijać skrzydła? Niezbędnik rodzica

Tematy

- Rodzic jako doradca. Czy to jest możliwe?
- Podejmowanie decyzji. Jak, kiedy, z czyją pomocą?
- Potencjał mojego dziecka. Ale cóż to takiego?
- Zawody. Co warto o nich wiedzieć?
- Szkolnictwo
- Plany i cele mojego dziecka. Jak je konstruować?

Rodzic jako doradca

- Pierwszym doradcą jest rodzic. To on towarzyszy swojemu dziecku w każdym dniu jego życia
- Dziecięce zabawy są bardzo często pierwszym źródłem informacji o zainteresowaniach dziecka
- Rodzic może obserwować swoje dziecko, rozmawiać z nim, przyglądać się temu, w których obszarach, zajęciach ono czuje się jak przysłowiowa "ryba w wodzie"
- Gdy dziecko jest w wieku szkolnym, to rozmowy z dzieckiem na temat przedmiotów szkolnych, zajęć pozalekcyjnych mogą być kopalnią wiedzy o pasjach dziecka

Rodzice są różni

- Są rodzice, którzy nie docenią swoich kompetencji doradczych, umniejszą ich znaczenie, przydatność. Rodzice często nie mają świadomości jak bardzo mogą pomóc. Po prostu nie czują się doradcami
- Są też tacy rodzice, którzy swoją rolę niejako przerysowują. Nie dostrzegają swojej prawdziwej roli doradczej. Raczej lokują siebie w roli eksperta, narzucającego zdanie
- Jest oczywiście także grupa rodziców, którzy świetnie znajdują się jako doradcy. Słuchają, rozmawiają, ufają swoim dzieciom, motywują je do samodzielnego podejmowania decyzji
- Jest też grupa rodziców, którzy radzą się innych, jak dobrze pomóc swojemu dziecku. Korzystają np. z pomocy doradcy zawodowego

Triada: rodzic – uczeń - szkoła

- Pochodzenie społeczne rodziców, ich doświadczenia zawodowe, tradycje zawodowe w rodzinie, wartości preferowane przez rodziców, ich aspiracje życiowe/zawodowe, postawy i nastawienie do rzeczywistości to te czynniki, które niejednokrotnie rzutują na to, co myślą, co mówią i na co decydują się uczniowie szkół gimnazjalnych
- Rodzina stanowi dla dziecka najważniejszy (przynajmniej do pewnego momentu) punkt odniesienia w rozumieniu świata, także tego związanego z pracą zawodową, wykonywaniem zawodu, czy uczeniem się
- To co mówią rodzice, w jaki sposób oceniają zawody, które biorą pod uwagę dzieci, może zdecydowanie odbić się na decyzjach dzieci
- To właśnie rodzice w sposób świadomy, bądź nieświadomy, przekazują informacje swoim dzieciom przez pryzmat swojej wiedzy i własnych doświadczeń

Co dzieje się z nastolatkiem?

- Dojrzewanie, ogromny skok rozwojowy (fizyczny i psychiczny)
- Szukanie odpowiedzi na pytanie „Kim jestem?”
- Problemy tożsamościowe
- Próby połączenia ról (dziecka, syna, rówieśnika) w jedną całość
- Dezorientacja
- Trudności w rozumieniu siebie i świata
- Próbowanie się w różnych sytuacjach, poszukiwanie różnych obszarów zainteresowań, podążanie za rówieśnikami

Podjmowanie decyzji

- Podjmowanie decyzji jest to świadomy wybór jednej z co najmniej dwóch możliwości. Lub kilku wariantów czegoś co jest przedmiotem wyboru
- Podjmując decyzje skupiamy się głównie na trzech elementach:
 - ✓ celu,
 - ✓ konsekwencjach i
 - ✓ ryzyku, jakie wiąże się z podjęciem lub zaniechaniem podjęcia decyzji

Fazy podejmowania decyzji

- Faza rozpoznania i nazywania (Jaki jest problem decyzyjny?)
- Faza projektowania możliwości, wariantów:
 - ✓ wyznaczanie celów
 - ✓ analiza i prawidłowe zdefiniowanie problemu
 - ✓ sformułowanie kryteriów (Posłużą one do weryfikacji i oceny możliwych rozwiązań)
- Faza wyboru (Jaki wariant rozwiązania problemu decyzyjnego jest dla nas najlepszy?)

Styl metodyczny w podejmowaniu decyzji

Charakteryzuje osoby, które:

- podejmując decyzje działają według określonych kroków, etapów lub schematów
- są świadome konsekwencji jakie niesie ze sobą podjęcie lub nie podjęcie decyzji
- wcześniej starają się określić wszelkie ograniczenia
- drobiazgowo analizują alternatywne rozwiązania
- systematycznie poszukują dodatkowych informacji

Styl intuicyjny w podejmowaniu decyzji

Charakteryzuje osoby, które:

- Kierują się ogólnymi informacjami o sytuacji a nie szczegółami
- Wielokrotnie zmieniają problem i samą decyzję
- Równolegle rozważają różne możliwości podejmowania decyzji
- Nie działają według planu, etapów czy schematów
- Pobieźnie i zwykle szybko analizują różne rozwiązania

Czynniki oddziałujące na decyzje uczniów

Czynniki wewnętrzne	Czynniki zewnętrzne
Zainteresowania	Rodzina
Predyspozycje	Szkoła/nauczyciele
Zdolności, talent	Rówieśnicy, przyjaciele
Umiejętności	Doradca zawodowy
Temperament	Środowisko jako kontekst (społeczna, ekonomiczna i polityczna perspektywa) i najbliższe otoczenie
Cechy charakteru	Sytuacja finansowa rodziny
Wartości	Rynek edukacyjny
Możliwości intelektualne	Rynek pracy
Postawy	Moda
Przekonania	Sytuacja społeczno - ekonomiczno-polityczna kraju
Stan zdrowia	Przypadek

Doradca zawodowy

- Pomaga w podejmowaniu decyzji edukacyjnych, zawodowych
- Prowadzi poradnictwo indywidualne
- Organizuje zajęcia grupowe (np. warsztaty, pogadanki, spotkania informacyjne)
- Zajmuje się określaniem, diagnozowaniem predyspozycji zawodowych
- Gromadzi, udostępnia informacje o zawodach, szkolnictwie i rynku pracy
- Wspiera młodzież, osoby dorosłe poszukujące swojego miejsca na rynku pracy

Gdzie znaleźć doradcę zawodowego?

Doradcę zawodowego można znaleźć w instytucjach edukacyjnych i tych, które związane są bezpośrednio z rynkiem pracy. Najbardziej znane miejsca pracy doradcy zawodowego:

- Szkoła (szkolny doradca zawodowy)
- Szkolny Ośrodek Kariery (w wielu szkołach działają takie ośrodki)
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna
- Ochotnicze Hufce Pracy: Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży, Młodzieżowe Centrum Kariery, Mobilne Centrum Informacji Zawodowej, Młodzieżowe Biuro Pracy, Punkt Pośrednictwa Pracy,
- Powiatowy Urząd Pracy; Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej (głównie pomoc jest skierowana do osób bezrobotnych, ale młodzież planująca swoją przyszłość edukacyjną, zawodową, czy wchodząca na rynek pracy może także liczyć na pomoc)
- Akademickie Biuro Karier (przy uczelniach wyższych)

Potencjał dziecka

- Zainteresowania
- Zdolności/Uzdolnienia
- Umiejętności
- Wartości
- Temperament
- Cechy charakteru
- Możliwości intelektualne
- Stan zdrowia

Zdolności/Uzdolnienia

- Zdolność można traktować jako pewną sprawność do wykonywania czynności lub możliwości, dzięki którym człowiek zdobywa wiadomości, umiejętności, sprawności
- Wyróżnia się zdolności ogólne, do których zalicza się inteligencję, spostrzegawczość, wyuczalność, wyobraźnię, zręczność, i zdolności specjalne, ukierunkowane przedmiotowo, np. językowe, matematyczne, muzyczne, plastyczne, techniczne czy sportowe
- Zdolności stanowią te różnice między ludźmi, które decydują o niejednakowych rezultatach w uczeniu się i działaniu przy jednakowej motywacji i uprzednim przygotowywaniu się

Umiejętności

- Umiejętności rozumiane są jako „gotowość do świadomego działania, oparta na wiedzy oraz konkretnym ruchowym opanowaniu określonych czynności z możliwością dostosowania ich do zmiennych warunków”
W(E. Goźlinska)
- Umiejętności zawodowe (związane z konkretnym zawodem)
- Umiejętności ponadzawodowe (np. umiejętności komunikacyjne, radzenie sobie ze stresem, wyszukiwanie informacji, zarządzanie czasem, planowanie)

Wartości

- Wartości to podstawowe kryterium – przewodnik w kształtowaniu postaw człowieka w stosunku do wydarzeń, zjawisk, przedmiotów i ludzi. Wartości należą do podstawowych ludzkich przekonań
- Są źródłem motywacji i osobistych standardów działania w danej dziedzinie, świadomym wyobrażeniem tego, co jest godne pożądania, na zdobyciu czego człowiekowi najbardziej zależy.
- Zazwyczaj wartości nie funkcjonują pojedynczo, lecz w świadomości ludzi tworzą określone układy, co prowadzi do utworzenia się indywidualnego systemu wartości.

Temperament

- Temperament to zespół względnie stałych cech, takich jak: tempo procesów psychicznych, pobudliwość, siła i szybkość reagowania, dotyczy głównie emocji i czynności ruchowych przejawiających się w różnych formach działania jednostki (m. in. w aktywności, podatności na zmęczenie, odporności na stres, stałości uczuć)
- Jest najbardziej biologiczną częścią osobowości człowieka
- Podłoże temperamentu stanowi układ nerwowy
- Cechy temperamentu uzależnione są od odziedziczonych i wrodzonych właściwości układu nerwowego i tylko w nieznacznym stopniu są podatne na wpływy otoczenia
- Przykład: Jedni potrafią długo wykonywać monotonne zajęcie, nie odczuwając znużenia, innych po minucie dopada zniecierpliwienie i zniechęcenie

Cechy charakteru

- Słowo charakter oznacza względnie trwałe właściwości postępowania człowieka, w których wyraża się jego stosunek do innych ludzi, do samego siebie, do własnego działania (Słownik psychologiczny, red. W. Szewczuk)
- To właściwy dla danej jednostki zespół względnie stałych cech osobowości określający jej stosunek do własnych zadań, do innych ludzi i samego siebie (Encyklopedia Popularna PWN)
- O ile cechy temperamentu są uwarunkowane czynnikami genetycznymi i raczej nie ulegają modyfikacji, o tyle cechy psychiczne składające się na charakter można kształtować, można nad nimi pracować
- Właściwości charakteru możemy określić poprzez samoobserwację, czyli analizę stosunku, jaki mamy do siebie, szkoły, innych ludzi i rzeczy

Możliwości intelektualne

- Jak dziecko uczy się?
- Jakie ma zasoby wiedzy i umiejętności?
- Jak sobie radzi z nauką szkolną?
- Jakie ma oceny szkolne?
- Czy jego możliwości intelektualne są adekwatne do wymagań stawianych przez wybraną szkołę?
- Czy da sobie radę z nauką w szkole ponadgimnazjalnej?

Stan zdrowia

- Jeśli dziecko jest pod opieką jakiejś specjalistycznej poradni, to trzeba zapytać lekarza, czy nie ma przeciwwskazań do wykonywania wybranego przez dziecko zawodu
- Warto poznać przeciwwskazania do wykonywania zawodu, który dziecko chce wybrać
- Zawód, który wybierze dziecko nie może być w kolizji ze stanem zdrowia

Zawody. Co warto o nich wiedzieć?

- Co robi osoba wykonująca dany zawód, jakie ma zadania zawodowe, jakie wykonuje czynności zawodowe
- Jakie są wymagania wobec osób zainteresowanych określonym zawodem,
- W jakich warunkach wykonuje się pracę w danym zawodzie
- Jakie są przeciwwskazania do pracy w danym zawodzie (kto nie powinien wykonywać tego zawodu głównie ze względu na stan zdrowia)
- Jakie trzeba mieć wykształcenie, by zdobyć kwalifikacje zawodowe
- Jakie są możliwości doskonalenia zawodowego, poszerzania zakresu kompetencji w zawodzie
- Jakie są szanse na znalezienie pracy
- Czy mogą dany zawód wykonywać osoby niepełnosprawne

Sposoby zbierania informacji o zawodach

- Spotkania z przedstawicielami zawodów, które interesują wasze dzieci
- Zgłosić wychowawcy klasy pomysł zorganizowania wycieczki zawodoznawczej do firmy, która zatrudnia osoby wykształcone w interesujących dzieci zawodach
- Wybrać się do instytucji, które zajmują się gromadzeniem i udostępnianiem zbiorów informacji zawodowej
- Zaproponować dzieciom czytanie czasopism młodzieżowych, w których można znaleźć opisy zawodów. Zwykle są one prenumerowane przez biblioteki
- Zajrzeć na strony www, na których są zamieszczone informacje o zawodach
- Odwiedzać strony www szkół ponadgimnazjalnych

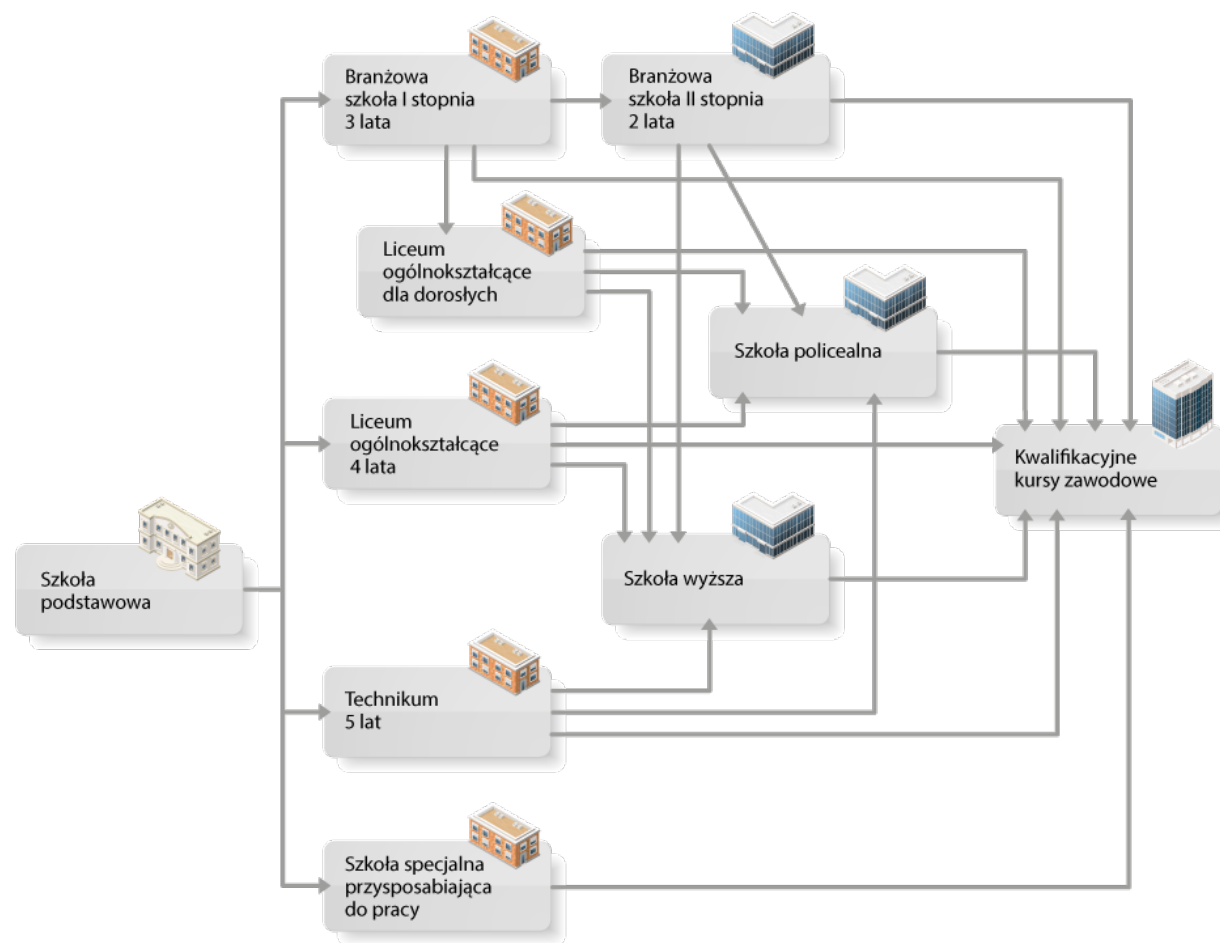

Sposoby zbierania informacji o zawodach cd

- Zachęcić dzieci, by rozmawiały z rodziną, znajomymi o zawodach, które oni wykonują
- Brać udział w Targach Edukacyjnych, Targach Pracy
- Uczestniczyć z dziećmi w drzwiach otwartych szkół, akcjach promocyjnych szkół ponadgimnazjalnych
- Sięgać do informatorów szkolnych, broszur i ulotek
- Korzystać z mediów, w których są filmy, reportaże związane tematycznie z zawodami
- Wykorzystywać tzw. "pocztę pantoflową"

Struktura szkolnictwa w Polsce

Źródła informacji o szkołach

- Spotkania z przedstawicielami szkół
- Tzw. "Drzwi Otwarte" szkół, akcje promocyjne szkół
- Targi Edukacyjne, prezentacje szkół
- Strony www szkół
- Instytucje, które zajmują się gromadzeniem i udostępnianiem zbiorów informacji zawodowej
- Rodzina, znajomi
- Nauczyciele
- Informatory szkolne, broszury, ulotki

Źródła informacji o szkołach

cd

- Rankingi szkół
- Prasa lokalna (szczególnie w okresie rekrutacji są w niej dostępne informacje o szkołach)
- Media, w których są filmy, reportaże, informacje związane tematycznie ze szkołami
- Tzw. "poczta pantoflowa"

Plan, planowanie

- Planowanie jest pewnego rodzaju strategią przygotowującą człowieka do działania
- Człowiek planuje i w efekcie przygotowuje swój osobisty plan, kroki prowadzące do osiągnięcia określonego celu
- Aby plan mógł być zrealizowany, warto zwrócić uwagę przynajmniej na kilka spraw:
 - ✓ należy zadbać o cel, powinien on być ściśle określony
 - ✓ jeśli jest kilka celów, to warto je uporządkować, zacząć realizację od tego, który człowiek uzna za najważniejszy
 - ✓ powinien być realistyczny, tj. granicach aktualnych możliwości danej osoby w danej sytuacji
 - ✓ trzeba dokonać przeglądu zasobów, warunków, środków, z których można korzystać podczas realizacji planu, a więc osiągnięcia celu

Plan, planowanie ^{cd}

- ✓ konieczne jest dokładne i terminowe realizowanie zamierzeń zapisanych w planie,
- Powinien zawierać dokładne określenie działań na jeden dzień (lub tydzień) tak, by można było dokładnie sprawdzić, czy cel na ten dzień/tydzień został osiągnięty
- Należy kontrolować osiągnane wyniki w poszczególnych etapach realizacji planu, porównywać je z zamierzonym celem
- Reagować, gdy pojawia się konieczność dokonywania zmian w planie,
- Trzeba uwzględniać okoliczności, które mogą spowodować konieczność dokonywania zmian w planach
- Warto siebie pytać, czy cel do którego prowadzi plan jest dla nas ważny itd.

Cel

- Według „Słownika języka polskiego” cel jest „tym do czego się dąży, co się chce osiągnąć; punkt, miejsce, do którego się zmierza”
- Wyznaczanie celów porządkuje funkcjonowanie człowieka w szerokim tego słowa znaczeniu, pobudza do długotrwałych działań, pomaga w odkrywaniu własnych możliwości. Można powiedzieć, że stawianie celów nadaje sens życiu i przyszłości
- Ale nie każdy cel spełnia taką rolę. Jeśli zwykle ktoś mówi „Kiedyś nauczę się pływać”, to może zdarzyć się, że nigdy nie nauczy się. Dlaczego? Np. przez to „kiedyś”

Dobrze określony cel powinien być

- Osobisty – powinien mieć wysoką wartość dla osoby, która go realizuje, być jej autentycznym, wewnętrznym pragnieniem; powinien pasować do systemu wartości osoby, a nie być narzucony z zewnątrz, pozytywny – powinien określać stan pożądany zamiast wskazywać, czego chce się uniknąć
- Konkretny – powinien być powiązany z konkretnymi działaniami dla jego osiągnięcia
- Osiągalny - powinien być osiągalny przy wykorzystaniu możliwych dostępnych zasobów

Dobrze określony cel powinien być ^{cd}

- Realistyczny - dający szansę na osiągnięcie sukcesu, związany z adekwatną samoocena, o odpowiednim stopniu trudności; taki, który człowiek może osiągnąć, nie za łatwy (nie będzie miał satysfakcji z jego osiągnięcia), nie za trudny (żeby się nie zniechęcił, by straty po zrealizowaniu celu nie przewyższyły zysków)
- Mierzalny – cel i korzyści z jego osiągnięcia powinny być możliwe do zmierzenia
- Umiejscowiony w czasie - powinien zawierać daty realizacji poszczególnych etapów. Takie działanie dyscyplinuje, motywuje do pracy nad wyznaczonym celem, zwiększa szansę jego osiągnięcia

Skuteczne dążenie do celu

- Należy określić cel – nie tylko to co zamierzamy osiągnąć (rezultat końcowy), ale także, w jaki sposób to zrobimy
- Przydatne będzie opisanie działań, które prowadzą do celu
- Myśląc o tym, czego pragniemy (stan idealny), uwzględniamy możliwości (stan realny)
- Nie planować zbyt dużo na raz. Metoda małych kroków nie jest być może tak spektakularna jak zalecają autorzy poradników typu: „odmień swoje życie w weekend”, ale bywa dużo bardziej skuteczna
- Trzeba pamiętać o przejęciu odpowiedzialności za swoje dążenia. Lepiej wówczas brzmi „chcę”, „mam zamiar”, „taka jest moja decyzja”, zamiast: „muszę”, „powinienem”

Skuteczne dążenie do celu

- Ogólny zamiar dobrze jest przełożyć na konkretne zadania i program działań. I oczywiście określenie kontekstu czasowego (kiedy) i warunków realizacji (jak)
- Warto pamiętać o tworzeniu wiele alternatywnych sposobów realizacji celu – do większości miejsc można dojść wieloma drogami
- Realizacja celu wymaga zasobów (np. emocje, czas, inteligencja, uzdolnienia, umiejętności, poczucie własnej wartości i humoru)
- Przydatna jest dbałość o poczucie własnej wartości. U osób z niskim poczuciem własnej wartości porażka powoduje obniżenie samooceny

Skuteczne dążenie do celu ^{cd}

- Potrzebne może okazać się dzielenie działań, szczególnie długofalowych na mniejsze
- W wyjaśnieniu swoich porażek i sukcesów większą wagę trzeba przykładac do pracy niż do zdolności

Zaproszenie dla rodziców

„Zawsze bądź szlachetny. Bądź do pomocy gotowy”

J. W. Goethe

